

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ



جمهوری اسلامی ایران

وزارت آموزش و پرورش

وزیر

شماره : ۱۴۰/۴۷۲

تاریخ : ۱۳۹۹/۱۱/۲۵

پیوست :

کمیته مستندسازی

بخشنامه ها و دستورالعمل های اداری

اعضای شورای معاونان جهت استحضار

واحد های مجری:

استان : مدیر کل / معاون توسعه

شهرستان ، منطقه ، ناحیه ، مدیر

واحد های آموزشی : ----

هماهنگ کننده در استان کمیته مستندسازی

کد: ۱۱/۲۰/۹۹/۴۲۰/ص ۸

اداره کل آموزش و پرورش استان...

با سلام و احترام

در راستای اجرای فعالیت ۵-۸ بازنگری و اصلاح دستورالعمل اجرایی نحوه ارائه خدمات آموزشی و پرورشی فوق برنامه، ذیل برنامه شماره «۶» بازنگری مقررات و آیین نامه ها (با تأکید بر آیین نامه اجرایی مدارس) با رویکرد کاهش تمرکز و افزایش اختیارات ارکان مدرسه جهت برنامه ریزی و ارائه خدمات فرهنگی، هنری، اجتماعی، آموزشی و ورزشی تا پایان سال دوم برنامه ششم توسعه از زیر نظام راهبری و مدیریت تربیتی برنامه ابلاغی سال ۱۳۹۹ موضوع بخشنامه شماره ۱۴۰/۱۱۶ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۰۳ به پیوست دستورالعمل اجرایی ارائه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه در مدارس دولتی ابلاغ می شود.

محسن حاجی میرزایی

باسمه تعالی

دستور العمل اجرایی ارائه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه در مدارس دولتی

مقدمه

با عنایت به "آیین نامه نحوه ارائه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه در مدارس دولتی" مصوب جلسه ۶۲۰۱ شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۱۳۷۷/۰۲/۰۳، این شورا اختیارات و مسئولیت هایی را به شورای مدرسه که از ارکان مدرسه محسوب می شود، واگذار نموده است. به همین جهت مدیر مدرسه می تواند با توجه به امکانات، منابع و محدودیت ها، برای همسو کردن و هم جهت کردن فعالیت های مختلفی که در مدرسه صورت می گیرد از مشارکت و همفکری مربیان، دانش آموزان و اولیای آنان بهره ببرد. بدون شک مسئولیت پذیری و مشارکت همه عوامل سهیم و مؤثر در امر آموزش و پرورش، در تصمیم گیری ها، برنامه ریزی ها و اجرای فعالیت ها در جهت رسیدن به اهداف پیش بینی شده در اسناد بالادستی، اثربخش خواهد بود. فعالیت های فوق برنامه، علاوه بر ایجاد زمینه تعامل اجتماعی در یک فضای مناسب، نگرش دانش آموزان را نسبت به مدرسه بهبود بخشیده، فرصتی فراهم می آورد که دانش آموزان با میل و رغبت و با برنامه ریزی مدرسه، بتوانند استعداد های خود را شناسایی و شکوفا نموده و در مواردی که نیاز به تقویت برخی از توانمندی های خود دارند با کمک مربیان در کنار سایر همسالان خود، ضعف ها را برطرف کرده و با انرژی و توان بیشتر در مسیر آموزش و تربیت خود گام بردارند.

لذا در راستای تحقق هدف عملیاتی «۱۶» سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مبنی بر «تنوع بخشی در ارائه خدمات آموزشی و فرصت های تربیتی متناسب با مصالح جامعه، نیازها و علایق دانش آموزان در راستای شکوفایی استعدادهای آنها» به پیوست دستور العمل اجرایی ارائه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه در مدارس ابلاغ می شود.

الف) ضرورت

- ۱- توسعه و غنی سازی فعالیت های فوق برنامه با توجه به رویکرد نسبتاً متمرکز برنامه ریزی درسی؛
- ۲- توجه بیشتر به رشد مهارت های اجتماعی، عاطفی، شناختی، اقتصادی، هنری و علمی و فناوری فراگیران در فرآیند یاددهی - یادگیری؛
- ۳- ارتقای کیفیت خدمات آموزشی و تربیتی در راستای اجرای برنامه های مندرج در زیر نظام های سند تحول بنیادین آموزش و پرورش؛
- ۴- توجه به علایق و استعدادها و پاسخ به نیازهای فردی و اجتماعی.



ب) تعریف

با توجه به آیین نامه نحوه ارائه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه در مدارس دولتی مصوب جلسه «۶۲۰» شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۱۳۷۷/۰۲/۰۳ «خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه در مدارس دولتی» به مجموعه فعالیت هایی اطلاق می گردد که با رعایت مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش در راستای برنامه های درسی و برای تقویت و ارتقای کیفیت خدمات آموزشی و تربیتی در **مدارس دولتی** طراحی و اجرا می گردد.

ج) اهداف

- ۱- تحقق تعلیم و تربیت تمام ساحتی؛
- ۲- اجرای راهکار «۶-۶» سند تحول بنیادین و برقراری تعامل اثربخش مدارس با سایر محیط های یادگیری؛
- ۳- زمینه سازی برای دستیابی به مدرسه صالح؛
- ۴- افزایش توانایی ها و مهارت های فردی و اجتماعی دانش آموزان؛
- ۵- تقویت رویکرد «مدرسه محوری» و ارتقای مدیریت آموزشگاهی؛
- ۶- کیفیت بخشی به فعالیت های آموزشی و تربیتی، تعمیق فرآیند یاددهی و یادگیری؛
- ۷- کمک به دانش آموزان در جهت انتخاب مناسب ترین شاخه و رشته تحصیلی متناسب با استعدادها و علایق آنان و همچنین هدایت شغلی و مهارت آموزی؛
- ۸- توسعه مشارکت های درون و برون مدرسه ای در ارتقای کیفیت فعالیت های آموزشی و تربیتی؛
- ۹- پاسخگویی به نیازهای آموزشی و تربیتی و تقویت مهارت های گروهی دانش آموزان؛
- ۱۰- غنی سازی برنامه درسی با تأکید بر اهداف محلی و منطقه ای؛
- ۱۱- غنی سازی اوقات فراغت دانش آموزان در خارج از زمان مدرسه و فصل تابستان.

د) ویژگی فعالیت های فوق برنامه

- ۱- تأکید بر رشد همه جانبه شخصیت دانش آموزان؛
- ۲- انعطاف پذیری از نظر زمانی، مکانی، محتوا و روش؛
- ۳- همسویی با نیازها و علایق دانش آموزان؛
- ۴- مبتنی بر نیازهای بومی و منطقه ای؛
- ۵- بهره گیری از روش های فعال یادگیری؛
- ۶- استفاده مناسب از فضای مجازی (زمان تشکیل کلاس های فوق برنامه بویژه در مدارس دو نوبته)؛



۷- زمینه سازی برای شکوفایی استعدادها و تقویت ابعاد تربیت اجتماعی دانش آموزان و مهارت های گروهی؛

۸- آموزش مبتنی بر مسئله محوری و پژوهش و تقویت روحیه پرسشگری؛

۹- ایجاد انگیزه، نشاط و شوق یادگیری؛

۱۰- یادگیری برای زیستن و با هم زیستن (مهارت های زندگی)؛

۱۱- مهارت آموزی (حرفه آموزی) و کارآفرینی.

ه) فعالیت های آموزشی و تربیتی فوق برنامه

به موجب ماده «۴» آیین نامه مذکور، خدمات آموزشی فوق برنامه شامل: دروس جبرانی، تکمیلی، تقویتی آموزشی و خدمات پرورشی شامل فعالیت های علمی- فرهنگی، هنری، ورزشی، بهداشتی و فعالیت های گروهی دانش آموزان می باشد.

۱- خدمات پرورشی: فعالیت هایی است که زمینه شکوفایی استعدادهای دانش آموزان را در ابعاد علمی- فرهنگی، دینی، هنری، ورزشی، سیاسی و اجتماعی طرح ریزی تحصیلی-شغلی، آموزش مهارت های تحصیلی و فعالیت های بین فردی از قبیل اردوهای دانش آموزی فراهم می آورد.

توجه: اردوهای دانش آموزی، فعالیت های تابستانی، برنامه انجمن های ۲۲ گانه کانون های فرهنگی تربیتی، برنامه تخصصی هسته ها و مراکز مشاوره، فعالیت های علمی- فرهنگی، فعالیت مدارس (شعر و داستان - مدرسه بازی سازان فردا)، کانون های فرهنگی تربیتی و مراکز دارالقرآن ها جزو خدمات پرورشی محسوب شده و متناسب با شیوه نامه های مربوط ارائه می شوند.

۲- جبرانی: به آن دسته از دانش آموزانی ارائه می شود که در برخی از دروس دچار ضعف تحصیلی هستند و در حد مورد انتظار نتوانسته اند به اهداف یادگیری دست یابند.

۳- تقویتی و تکمیلی: آموزش هایی است که برای توسعه و تعمیق آموخته های دانش آموزان انجام می شود و متناسب با استعداد آنان، زمینه های رشد و توسعه یادگیری آن ها را فراهم می آورد.

و) شرایط برگزاری فعالیت های فوق برنامه

۱- ارائه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه در هر واحد آموزشی باید متناسب با شرایط زمانی و مکانی مدرسه باشد.

۲- شرکت دانش آموزان در فعالیت های فوق برنامه آموزشی و پرورشی **داوطلبانه و اختیاری** بوده و اعمال هرگونه اجبار در این باره به اولیا و دانش آموزان مدرسه ممنوع است.

توجه: کلاس های تکمیلی و مکمل مدارس خاص (استعداد های درخشان و شاهد) به استناد شیوه نامه های مربوط از این قاعده مستثنی است.



۳- مدارس مجری باید از تجهیزات و امکانات آموزشی تربیتی مناسب و مستقل جهت برگزاری فعالیت های فوق برنامه آموزشی و تربیتی برخوردار باشند.

تبصره ۱: برگزاری خدمات فوق برنامه در مدارس هیأت امنایی دو نوبته به شرط تأمین فضای لازم بلا مانع است.

تبصره ۲: در شرایط خاص با پیشنهاد معاون آموزشی / پرورشی، کمیته راهبری توسعه مدیریت آموزش و پرورش منطقه/ناحیه می تواند در انتخاب مدارس مجری تصمیم گیری نماید.

۴- شرکت دانش آموزان مدارس همجوار که مدرسه آنان فاقد کلاس های فوق برنامه می باشد با رعایت شرایط و ضوابطی که اداره آموزش و پرورش منطقه تعیین می کند بلا مانع است.

۵- مدیران مدارس با تأیید انجمن اولیا و مربیان برای دانش آموزانی که توان مالی ندارند درصدی تخفیف منظور و یا آنها را از پرداخت وجه معاف نمایند. مجموع این تخفیف ها حداکثر معادل ۳۰ درصد دانش آموزان شرکت کننده در فعالیت های فوق برنامه آموزشی و تربیتی در نظر گرفته می شود.

۶- برگزاری کلاس های ویژه المپیادها و جشنواره های علمی، پژوهشی و فرهنگی، تشکیل انجمن های علمی- پژوهشی در مدارس و فعالیت پژوهشگرهای دانش آموزی متناسب با شیوه نامه ها و اساسنامه مربوط انجام شود.

تبصره: فعالیت های پژوهشی مدارس استعدادهای درخشان (کارسوق ها و...) مطابق شیوه نامه اجرایی «کارسوق های دانش آموزی در مدارس استعدادهای درخشان» به شماره ۱۰۴/۱۱۹۷۸۹ مورخ ۱۳۹۵/۰۷/۰۷ اجرا می شود.

۷- در شرایط فعالیت نیمه حضوری/ غیر حضوری مدارس؛ «فوق برنامه و ارائه خدمات آموزشی، تربیتی» با رویکرد بهره مندی حداکثری از فضای مجازی بالاخص شبکه آموزشی دانش آموز (شاد) و در سامانه های مورد تأیید وزارت آموزش و پرورش انجام می شود.

ز) شرایط به کارگیری نیروی انسانی

۱- اولویت در تأمین نیروی انسانی کارآمد برای ارائه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه با کارکنان همان مدرسه است. **تبصره ۱:** انتخاب دبیر/ هنرآموز و مربی در مدارس خاص (استعداد های درخشان، نمونه دولتی، علوم و معارف اسلامی و شاهد) مطابق شیوه نامه های مربوط انجام شود.

تبصره ۲: انتخاب نیروی انسانی در مدارس هیأت امنایی براساس بند «۱۱» ماده «۳» و «۱۰» آیین نامه توسعه مشارکت های مردمی با مدیریت به شیوه هیأت امنایی می باشد.

۲- در انتخاب نیروی انسانی رعایت مرتبط بودن جنسیت، هماهنگ بودن رشته تحصیلی دبیر با رشته تدریس و داشتن عملکرد مطلوب الزامی است.



قبصره: نیروی انسانی دروس تخصصی (شایستگی های فنی و غیرفنی) فقط از بین هنرآموزان تخصصی هر رشته انتخاب شوند.

۳- با عنایت به بند «۵» ماده «۳» اساسنامه سازمان ملی پرورش استعدادهای درخشان مصوب جلسه «۸۱۳» مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۱۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی، در خصوص به کارگیری ظرفیت های نهادهای مردمی و غیردولتی واجد شرایط به ویژه فارغ التحصیلان استعدادهای درخشان، مدارس استعدادهای درخشان می توانند در کلاس های آمادگی المپیاد و فعالیت های فوق برنامه، براساس عقد تفاهم نامه بین مدارس و ذینفع و بدون ایجاد تعهد استخدامی، موضوع، ضمن طرح و تصویب در شورای مدرسه و شورای مالی مدرسه و اخذ مجوز از آموزش و پرورش و تأییدیه حراست ناحیه/منطقه به صورت موردی و غیرمستمر بهره مند شود.

ح) ضوابط تشکیل کلاس

۱- تمامی مدارس دولتی می توانند با پیشنهاد مدیر و انجمن اولیا و مربیان و هیأت امنای مدرسه (در مدارس هیأت امنایی) و تصویب شورای آموزش و پرورش شهرستان/منطقه/ناحیه نسبت به ارائه خدمات آموزشی و پرورشی فوق برنامه اقدام و هزینه آن را از محل وجوه حاصل از ارائه خدمات فوق برنامه تأمین نمایند.

قبصره: انتخاب نوع فعالیت فوق برنامه با پیشنهاد شورای معلمان و تأیید مدیر مدرسه انجام می گیرد.

۲- مدیران مدارس با رعایت بند «۱» درخواست و پیشنهاد ارائه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه را جهت بررسی و کسب مجوز و نیز تعیین هزینه قطعی خدمات فوق توسط شورای آموزش و پرورش شهرستان/منطقه به اداره آموزش و پرورش مربوط ارسال نمایند.

۳- حداکثر ساعات ارائه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه در هفته برحسب دوره تحصیلی و زمان ارائه (طول سال یا تابستان) با پیشنهاد مدیر، توسط شورای آموزش و پرورش شهرستان یا منطقه تعیین خواهد شد.

قبصره: ساعات مورد نیاز خدمات آموزشی و تربیتی با پیشنهاد شورای معلمان و تأیید انجمن اولیا و مربیان و هیأت امنای مدرسه (در مدارس هیأت امنایی) مشخص و توسط مدیر به شورای آموزش و پرورش شهرستان یا منطقه ارائه می گردد.

قبصره: با عنایت به اینکه سقف ساعات درسی در مدارس دوره اول و دوم متوسطه استعدادهای درخشان به ترتیب تا ۴۰ ساعت و تا ۴۲ ساعت در هفته می باشد لذا طوری برنامه ریزی شود که با اجرای کلاس فوق برنامه آموزشی مجموع ساعت دروس رسمی و غیررسمی این مدارس بیشتر از سقف تعیین شده نباشد.

قبصره: میزان ساعت تشکیل کلاس های المپیادها و جشنواره های علمی، پژوهشی و علمی- فرهنگی متناسب با نوع رشته و برابر شیوه نامه های ارسال شده لحاظ شود.



۴- زمان تشکیل کلاس ها در طول سال تحصیلی در روز پنج شنبه و یا در ایام هفته در خارج از وقت آموزشی واحد آموزشی می باشد. در موارد خاص با تصویب شورای مدرسه و تأیید اداره آموزش و پرورش شهرستان/ منطقه یا ناحیه این کلاس ها می تواند در زمان های مختلف و متناسب با شرایط آموزشی و مقررات مربوطه، برنامه ریزی و اجرا گردد.

۵- به استناد ماده «۴» آیین نامه اجرایی ماده واحده قانون اصلاح ماده «۱۱» قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در استان ها، شهرستان ها و مناطق کشور مصوب سال ۱۳۸۳ به شماره ۵۱۴۶/ت/۳۱۷۹۷ هـ مورخ ۱۳۸۴/۰۲/۰۳ مصوب هیأت محترم وزیران، شوراهای آموزش و پرورش استان ها، شهرستان ها و مناطق کشور موظفند در چارچوب سیاست های آموزش و پرورش با توجه به شرایط و مقتضیات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مناطق خود ضوابط، نحوه و میزان دریافت و هزینه وجوه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه را تصویب و به ادارات آموزش و پرورش مناطق ابلاغ نموده و برای اجرای آن نظارت نمایند.

۶- دبیران شوراهای آموزش و پرورش موظفند در اسرع وقت، مصوبه شورا در مورد شیوه اخذ وجوه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه را به تمامی مدارس تحت پوشش ابلاغ و نسبت به تشکیل جلسات توجیهی، آموزشی مدیران مدارس به نحوی برنامه ریزی و اقدام نمایند که بستر مناسب جهت مشارکت همه جانبه مردم و اولیای دانش آموزان با هماهنگی و همکاری انجمن اولیا و مربیان و هیأت امناء (در مدارس هیأت امنایی) فراهم شود.

۷- مدیران مدارس موظفند مصوبات شورا در زمینه اخذ وجوه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه را در تابلو اعلانات مدرسه نصب نمایند.

قبصوه: اولیای دانش آموزان مبالغ مصوب شورای آموزش و پرورش شهرستان/ منطقه را به حساب مدرسه واریز و رسید آن را تحویل مدرسه می نمایند.

۸- وجوه دریافتی حاصل از خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه موضوع بند «۴» ماده «۱۱» قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش به استناد ماده «۶» آیین نامه اجرایی قانون اصلاح ماده «۱۱» قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش از منابع مالی مدرسه محسوب و به حساب مدرسه واریز و با رعایت مصوبات شوراها و زیر نظر شورای مالی آن مدرسه هزینه می گردد.

قبصوه: برابر برنامه مالی مدارس، سرفصل وجوه حاصل از خدمات آموزشی مجزا از سرفصل مشارکت های مردمی، سرانه آموزشی و ... می باشد.

۹- دبیران شوراهای آموزش و پرورش موظفند ضمن کنترل و نظارت بر نحوه جذب وجوه حاصل از خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه در چارچوب مصوبات شورا، عملکرد مستمر و نهایی سالانه مدارس تحت پوشش را به شورای آموزش و پرورش مربوط گزارش نمایند.

۱۰- دریافت هرگونه وجه توسط ادارات آموزش و پرورش استان، شهرستان، منطقه و ناحیه از محل درآمدهای حاصل از ارائه خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه ممنوع بوده و تخلف محسوب می شود و موجب مسئولیت است.



۱۱- چنانچه بعد از ثبت نام دانش آموزان متقاضی، تعداد آنها به حد نصاب لازم نرسد و یا به هر دلیل دیگری (به تشخیص مدیر مدرسه) خدمات آموزشی و تربیتی فوق برنامه ارائه نشود، مدیران مدارس موظفند وجوه دریافتی را به اولیای دانش آموزان مسترد نمایند.

ط) سایر

- ۱- نظارت بر تشکیل کلاس ها متناسب با مصوبه شورای آموزش و پرورش شهرستان/منطقه، صدور مجوز مدارس مجری و صدور ابلاغ مدیران به عهده مدیر/ رئیس شهرستان/ منطقه/ ناحیه می باشد.
تبصره ۱: در مدارس شاهد مجوز توسط ستاد شاهد منطقه صادر می شود.
- تبصره ۲: در مدارس استعدادهای درخشان تأیید مجوز تشکیل کلاس های فوق برنامه آموزشی و تربیتی توسط رئیس اداره استعدادهای درخشان استان انجام می شود.
- ۲- مدیران مدارس موظفند ضمن صدور ابلاغ داخلی برای عوامل اجرایی و آموزشی ارائه خدمات آموزش و تربیتی فوق برنامه؛ قرار داد مالی نیز تنظیم نمایند.
- ۳- مدارس استعدادهای درخشان جهت تأمین و هزینه کرد منابع مالی فعالیت های فوق برنامه از بخشنامه «نحوه هزینه کرد منابع مالی و حق الثبت مدارس استعدادهای درخشان» به شماره ۷۰۰/۲۶۲۰۰۰ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۰۹ استفاده نمایند.
- ۴- عدم رعایت مفاد این دستورالعمل تخلف محسوب شده و پیگرد قانونی دارد.
- ۵- با ابلاغ این دستورالعمل بخشنامه شماره ۲۰۹۶۵۱ مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۲۰ بلااثر و ملغی اعلام می گردد.
- ۶- نظارت بر حسن اجرای این دستورالعمل بر عهده مدیر کل آموزش و پرورش استان می باشد و ادارات کل آموزش و پرورش استان ها موظفند هر ساله گزارش اجرای فعالیت های آموزشی و تربیتی فوق برنامه را به دفاتر ستادی ارسال نمایند.

